

” Петриченко Л., Одарченко В. Підготовка вчителя до інноваційної діяльності в закладі загальної середньої освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2026. Том 14, № 5. С. 100-107. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i5-012>.

Petrychenko L., Odarchenko V. Pidhotovka vchytelia do innovatsiinoi diialnosti v zakladi zahalnoi serednoi osvity [Teacher preparation for innovative activity in a general secondary education institution]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2026. Vol. 14, No 5. S. 100-107. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i5-012>.

УДК 37.091.12:005.336.2:001.895
DOI: 10.31110/2616-650X-vol14i5-012

Лариса ПЕТРИЧЕНКО

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно - педагогічна академія» Харківської обласної ради, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-3250-4321>
larisa-petrichenko@ukr.net

Вероніка ОДАРЧЕНКО

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно - педагогічна академія» Харківської обласної ради, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1268-0309>
nika.odarchenko@gmail.com

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті представлено теоретичне обґрунтування проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності в закладах загальної середньої освіти у контексті сучасних викликів. Автор акцентує увагу на тому, що на сучасному етапі інноватизація виступає не лише як процес впровадження новітніх технологій, а як цілісна модернізація філософії навчання, управління та взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Обґрунтовано необхідність переходу від адаптивної до випереджувальної моделі професійного розвитку педагога, що базується на суб'єктній позиції та здатності до самостійного проектування інноваційного освітнього простору. У роботі деталізовано компонентну структуру професійної готовності вчителя, яка інтегрує мотиваційний (внутрішня інтенція до оновлення практики), змістовий (система знань про цифрові та освітні технології) та процесуальний аспекти. Особливу увагу приділено ролі професійного самоменеджменту як ключового інструменту рефлексивного управління власною діяльністю та побудови індивідуальних освітніх траєкторій у межах «зони професійного зростання». Визначено та систематизовано шляхи реалізації готовності до інноваційної діяльності, серед яких пріоритетними є: створення стимулюючого інноваційного середовища, неперервний професійний розвиток у цифровому форматі, впровадження технологій самоменеджменту та активна дисемінація успішного педагогічного досвіду в межах мережевої взаємодії. Доведено, що модернізація системи підвищення кваліфікації на засадах андрагогіки та гнучкості забезпечує синергію між інноваційною та цифровою компетентностями педагога. Узагальнено, що фінальним результатом та вищим ступенем готовності вчителя є його професійна самореалізація – цілісний процес розкриття творчого потенціалу особистості, що дозволяє педагогу виступати активним суб'єктом розбудови сучасного інноваційного освітнього простору України.

Ключові слова: вчитель; інноваційна діяльність; підготовка; інноватизація; інноваційна компетентність; готовність до інноваційної діяльності; освітнє середовище; цифрова компетентність; дисемінація; самоменеджмент; підвищення кваліфікації вчителів; професійна самореалізація; заклад загальної середньої освіти.

Larysa PETRYCHENKO

Municipal establishment «Khrakiv Humanitarian-Pedagogical Academy»
of the Kharkiv regional council, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-3250-4321>
larisa-petrichenko@ukr.net

Veronika ODARCHENKO

Municipal establishment «Khrakiv Humanitarian-Pedagogical Academy»
of the Kharkiv regional council, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1268-0309>
nika.odarchenko@gmail.com

TEACHER PREPARATION FOR INNOVATIVE ACTIVITY IN A GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTION

Abstract. The article presents a theoretical substantiation of the problem of teacher preparation for innovative activity in general secondary education institutions within the context of contemporary challenges. The author emphasizes that, at the present stage, innovatization should be regarded not only as a process of implementing the latest technologies, but also as a holistic modernization of the philosophy of teaching, management, and interaction among all participants in the educational process. The necessity of transitioning from an adaptive to an anticipatory model of teachers' professional development is substantiated, based on a subject-oriented position and the ability to independently design an innovative educational environment. The study specifies the component structure of teachers' professional readiness, which integrates motivational (internal intention to renew educational practice), content-related (a system of knowledge about digital and educational technologies), and procedural components. Particular attention is paid to the role of professional self-management as

a key instrument of reflective regulation of one's own professional activity and the construction of individual educational trajectories within the "zone of professional growth". The article identifies and systematizes the main ways of implementing readiness for innovative activity, among which the priority areas are: creating a stimulating innovative environment, ensuring continuous professional development in a digital format, introducing self-management technologies, and actively disseminating successful pedagogical experience within network interaction. It is proved that modernization of the in-service teacher training system on the basis of andragogical principles and flexibility ensures synergy between teachers' innovative and digital competencies. It is generalized that the final result and the highest level of teacher readiness is professional self-realization — a holistic process of revealing the individual's creative potential, enabling teachers to act as active subjects in the development of the modern innovative educational environment of Ukraine.

Keywords: teacher; innovative activity; training; innovatization; innovative competence; readiness for innovative activity; educational environment; digital competence; dissemination; self-management; teacher professional development; professional self-realization; general secondary education institution.

Постановка проблеми. Під час системного аналізу наукових джерел визначено, що проблема підготовки вчителя до інноваційної діяльності в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) обумовлена необхідністю переходу від адаптивної до випереджувальної моделі навчання, що інтегрує компетентнісну парадигму з процесами інноватизації освітнього простору. Актуальність даного питання посилюється сучасними суспільними трансформаціями та викликами, які суттєво впливають на функціонування освітньої системи України: необхідність гнучкої організації освітнього процесу в умовах воєнного стану вимагає оперативної адаптації до дистанційного та змішаного навчання; робота з розпорошеною освітньою спільнотою (міграція учнів і вчителів) актуалізує роль цифрової компетентності як інструменту збереження якості освіти; трансформація освітнього середовища в умовах цифровізації та воєнного стану посилює потребу у формуванні готовності педагогів до впровадження інноваційних освітніх практик.

На сучасному етапі інноватизація є не лише впровадженням новітніх технологій, а й модернізацією філософії навчання, управління та взаємодії між учасниками освітнього процесу. Означена трансформація потребує створення гнучкої системи підвищення кваліфікації педагогів, здатної забезпечити вчителю готовність ефективно діяти в умовах сучасних викликів. Це передбачає можливість педагога проєктувати та реалізовувати індивідуальні освітні траєкторії, опанувати навички професійного самоменеджменту та здійснювати глибокий рефлексивний аналіз результативності впроваджених інновацій.

Визначені наративи знаходять нормативно-правове підґрунтя в законодавчій базі України, зокрема, вагомість підготовки вчителя до інноваційної діяльності закріплено в Законах України «Про освіту» (2017р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020р.), Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024р.), Положенні «Про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти» (2023р), а також у Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016р.). Узагальнення положень даних документів засвідчує, що державна освітня політика орієнтує вчителя на трансформацію його професійної позиції – від виконавчої до суб'єктної, що передбачає здатність до самостійного проєктування та реалізації інноваційного освітнього простору.

Отже, проблема підготовки вчителя до інноваційної діяльності виступає одним із ключових викликів сучасної педагогічної науки та практики, оскільки визначає ефективність реалізації освітніх реформ і забезпечення якості освіти в умовах динамічних суспільних змін. Її розв'язання потребує системного підходу до професійного розвитку педагогів, спрямованого на формування їхньої готовності до інноваційної діяльності, розвитку цифрової компетентності, а також здатності до проєктування й упровадження сучасних освітніх практик у контексті випереджувального розвитку освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність понять «інновація» та «інноваційна діяльність» широко розглянута в роботах зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема О. Дубасенюк, М. Євтуха, Ю. Завалевського, Ф. Копир, П. Микитюка, Б. Сенів, І. Хармана, Я. Яшника тощо.

Організаційно-дидактичні засади інноватизації освітнього середовища досліджували В. Докучаєва, В. Желанова, О. Кричківська, В. Кремінь, М. Натолочений та інші науковці, акцентуючи увагу на механізмах упровадження інноваційних підходів у діяльність закладів освіти, модифікації освітнього середовища та забезпеченні адаптивності до сучасних суспільних викликів.

Питання ролі цифрових технологій у розвитку інноваційної компетентності висвітлено в працях І. Візнюк, Н. Лазаренко, О. Попової та інших дослідників, які обґрунтовували значення формування цифрової компетентності як важливої складової професійного розвитку педагога, необхідної умови ефективного впровадження інноваційних освітніх практик та забезпечення якості освітнього процесу.

Проблему підготовки майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти розкрито у дослідженнях О. Гончарук, С. Надточий, Л. Мільто та інших. В роботах дослідників акцентується увага на формуванні готовності педагогів до впровадження інноваційних освітніх практик, розвитку їхньої професійної мобільності та здатності до рефлексивного аналізу власної діяльності.

Виходячи з вищезазначеного, аналіз психолого-педагогічної проблеми професійного самовизначення особистості передбачає пошук дієвих інструментів формування професійних компетентностей майбутніх професіоналів, що відповідає європейським ціннісним орієнтаціями та існуючими проблемам в побудові індивідуальної освітньої траєкторії в межах професійного саморозвитку.

Виходячи з вищезазначеного, розв'язання психолого-педагогічної проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності в ЗЗСО потребує оновлення системи підходів до формування його професійної готовності відповідно до сучасних викликів. Це передбачає не лише впровадження новітніх практик, а й розвитку інноваційної та цифрової компетентностей педагога, здатності до глибокого рефлексивного аналізу та професійного самоменеджменту в умовах трансформації освітнього середовища. У цьому контексті особливої уваги набуває обґрунтування організаційно-педагогічних умов, оновлення змісту, форм та методів підготовки вчителя до інноваційної діяльності. Такий комплексний підхід сприятиме підвищенню ефективності професійного зростання педагогічних працівників ЗЗСО та процесу формування їхньої готовності до реалізації пріоритетних завдань сучасної державної освітньої політики.

Метою статті є теоретично обґрунтувати проблему підготовки вчителя до інноваційної діяльності в закладах загальної середньої освіти, визначити структуру професійної готовності педагога та обґрунтувати шляхи її формування як передумови професійної самореалізації вчителя в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Для досягнення мети було використано комплекс теоретичних методів: аналіз, синтез, систематизація, структурування, порівняння, зіставлення різних поглядів на проблему дослідження, узагальнення наукових джерел з метою уточнення дефініції понять «інноватизація».

Виклад основного матеріалу.

Актуальною проблемою, що розглядається в психолого-педагогічних дослідженнях, є професійна підготовка вчителя до інноваційної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Нормативно-правове підґрунтя розуміння сутності інновацій закладено у Законі України «Про інноваційну діяльність» (2002 р.), де інновації визначаються як «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [15]. Дане визначення акцентує увагу на інноваціях як результаті практичної діяльності, спрямованої на якісні зміни та підвищення ефективності різних сфер суспільного життя.

У продовження цього підходу «Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти» конкретизує освітні інновації як, «новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські моделі, технології, методи, що підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності, змінюють результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені чи нові: освітні, дидактичні, виховні системи; зміст освіти; освітні, педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання; технології управління закладом освіти, системою освіти» [14]. Таким чином, у педагогічному контексті інновації розглядаються не лише як нововведення, а як системні зміни, що охоплюють усі компоненти освітнього процесу.

Подібні підходи знаходять розвиток і в зарубіжній науковій думці. Так, у польському науковому дискурсі поширеним є підхід, за якого «інновації» трактуються як відкриття, що постають результатом людської винахідливості та зумовлюють прогресивні суспільні зміни. Зокрема, такі дослідники, як Ф. Копир, І. Харман, акцентують на аксіологічному аспекті цього поняття, розглядаючи інновацію як створення та впровадження будь-якої нової цінності [10, с.8]. У такому розумінні інновація набуває не лише технологічного, а й ціннісно-розвивального характеру, що є важливим для освітньої сфери.

У вітчизняній педагогічній науці інновації також інтерпретуються через призму діяльнісного підходу. Зокрема, Л. Мільто розглядає їх як процес і результат наукового пошуку та передового педагогічного досвіду, в межах якого педагог виступає одночасно творцем, дослідником, користувачем і транслятором нових технологій та педагогічних концепцій [11, с.237]. Така позиція підкреслює активну роль учителя в інноваційній діяльності та його здатність до професійного саморозвитку.

Розвиваючи цю думку, О. Дубасенюк визначає педагогічну інновацію як «введення нового в цілі, зміст, методи та форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності вчителя та учня» [5, с. 18]. Це визначення дозволяє розглядати інноваційні процеси як комплексні зміни, що охоплюють усі рівні освітньої взаємодії.

У свою чергу, дослідники М. Євтух, Я. Яшник конкретизують цільову спрямованість інновацій в освіті, підкреслюючи, що вони покликані забезпечити високий рівень інтелектуального та духовного розвитку здобувачів освіти, формування навичок наукового мислення, оволодіння методологією

нововведень у професійній діяльності, а також розвиток стійкої професійної мотивації та інноваційної ініціативи [6, с.88].

Узагальнення наукових розвідок дає підстави стверджувати, що інновація в освіті є багатовимірним явищем, яке поєднує нормативно-правовий, ціннісний, діяльнісний та результативний аспекти, що безпосередньо визначає вимоги до професійної підготовки сучасного вчителя.

Реалізація інновацій в освітній практиці здійснюється шляхом інноваційної діяльності, яка виступає процесуальним механізмом упровадження нововведень. Колектив науковців П. Микитюк, Б. Сенів у своєму дослідженні зазначають, що інноваційна діяльність є комплексом «практичних дій, спрямованих на використання науково-технічних результатів для отримання нових або поліпшення існуючих виробів, технологій, методів управління тощо» [10, с.9]. Дане визначення підкреслює прикладний характер інноваційної діяльності та її орієнтацію на впровадження результатів наукового пошуку в практику.

Погоджуємося з думкою Ю. Завалевського, що «головними особливостями інноваційної діяльності є особистісний підхід, творчий, дослідно-експериментальний характер, стійка мотивація на пошук нового в організації навчально-виховного процесу» [8, с.65]. Це дає підстави розглядати інноваційну діяльність як професійно зумовлений процес, у якому визначальне значення має внутрішня готовність педагога до творчого оновлення та вдосконалення освітньої системи.

Відповідно до логіки дослідження розглянемо дефініцію поняття «інноватизація» (див. табл.1).

Таблиця 1.

Дефініція поняття «інноватизація»

Автор	Визначення
В. Докучаєва, О. Кричківська	«інноватизація включає як впровадження новітніх технологій, так і розробку нових педагогічних підходів, що сприяють розвитку інтелектуальних і соціальних навичок у дітей» [4, с.315].
М. Натолочений	«Процес інноватизації сучасної освіти є одним із ключових чинників підвищення її якості та відповідності потребам суспільства, котрі постійно змінюються.... Важливим теоретичним підґрунтям для інноватизації ... є особистісно орієнтований підхід, ... який наголошує на необхідності врахування індивідуальних потреб, здібностей та інтересів учнів у процесі підготовки і школі» [12, с. 109].
Г. Бодом, І. Воротникова	«сучасна педагогічна наука має достатній фонд наукових фактів, закономірностей, ідей, що необхідні для вдосконалення управлінської діяльності керівників шкіл відповідно до теорії та практики ефективного менеджменту з використанням цифрових технологій» [1, с. 19].
В. Кремень	«інноватизація освіти це процес оновлення змісту, форм і методів навчання, що базуються на досягненнях науки, техніки та інформаційних технологій. Це забезпечує підвищення якості освіти та її відповідність вимогам сучасного суспільства» [7, с. 57].
В. Желанова	«інноватизація середньої освіти є складним багатоаспектним процесом, що передбачає впровадження новітніх освітніх технологій, методик та організаційних форм у систему навчання з метою підвищення його ефективності та відповідності вимогам сучасного інноваційного суспільства» [7, с. 57]. «базовим суб'єктом інноватизації середньої освіти є інноваційна особистість вчителя» [7, с. 57].
О. Гончарук	«Підґрунтям інноватизації професійної підготовки вчителя є створення в закладі вищої освіти сприятливого інноваційного середовища, яке сприяє розкриттю суб'єктності студента, формуванню його як креативної, творчої, ініціативної особистості» [2, с. 63].
О. Григораш, О. Попова	«...важливим складником інноватизації освітнього середовища, є не лише створення нового знання чи методики, але й ефективне розроблення, поширення і впровадження новітніх освітніх результатів, тобто здійснення дисемінації» [3, с. 32].

Джерело складене автором

Узагальнення поданих у таблиці наукових підходів дозволяє встановити, що інноватизація розглядається дослідниками як багаторівневий і системний процес оновлення освіти, який охоплює зміст, технології, управлінські механізми та суб'єктний вимір педагогічної діяльності. У наведених дефініціях простежується спільна ідея: інноватизація не зводиться до фрагментарного впровадження нововведень, а передбачає цілісну трансформацію освітнього середовища, орієнтовану на підвищення його якості та ефективності.

У контексті системних трансформацій сучасної освіти ми вважаємо за доцільне розрізнати інноваційну діяльність як окремий вектор активності та інноватизацію як цілісний, багатоаспектний процес якісного оновлення освітньої системи. Інноватизація освітнього процесу в ЗЗСО постає не лише як сукупність локальних нововведень, а як стратегічний напрям розвитку, що передбачає створення сприятливого середовища для продукування, апробації та масового впровадження інновацій.

Важливим етапом цього процесу є дисемінація – цілеспрямоване поширення інноваційного досвіду, що забезпечує перехід від індивідуальної знахідки окремого педагога до загальноприйнятої норми в межах освітньої спільноти.

Ефективність інноватизації та дисемінації прогресивних ідей безпосередньо залежить від рівня сформованості інноваційної компетентності вчителя. Це інтегративне утворення ми розглядаємо як здатність педагога до сприйняття, критичного осмислення та практичної реалізації новацій у професійній діяльності. В умовах розбудови інформаційного суспільства невід'ємним складником професійного профілю вчителя стає цифрова компетентність, яка детермінує здатність вільно орієнтуватися в інформаційних потоках та ефективно застосовувати інноваційні технології (зокрема адаптивні системи на базі штучного інтелекту, хмарні сервіси та цифрові платформи) для персоналізації освітнього процесу.

Центральною ланкою професійного становлення сучасного педагога є його готовність до інноваційної діяльності. Це складний психолого-педагогічний конструкт, що інтегрує мотиваційний, змістовий та процесуальний компоненти (див. рис.1).

Підготовка вчителя до інноваційної діяльності в умовах ЗЗСО має бути спрямована на формування такої готовності, яка дозволить педагогу не лише адаптуватися до змін, а й виступати суб'єктом інноватизації освітнього середовища, забезпечуючи дисемінацію кращих педагогічних практик.

Рис. 1. Структура професійної готовності вчителя до інноватизації освітнього процесу

Реалізація запропонованої структури готовності вчителя до інноваційної діяльності в ЗЗСО (див. рис. 1) вимагає впровадження комплексної системи заходів, спрямованих на створення умов для професійного саморозвитку педагога, формування його інноваційної культури та здатності до ефективного функціонування в умовах динамічних освітніх трансформацій. Основними шляхами реалізації визначено: створення стимулюючого інноваційного середовища (впровадження системи морального та матеріального заохочення вчителів, формування корпоративної культури, залучення педагогів до участі у грантових проектах); неперервний професійний розвиток у цифровому форматі (організація практико-орієнтованих воркшопів, тренінгів з опанування інноваційних технологій, зокрема інструментів ШІ та хмарних сервісів, створення внутрішнього банку освітніх інновацій для швидкого доступу до методичних кейсів, участь в академічних програмах та міжнародних стажуваннях); впровадження технологій професійного самоменеджменту (навчання вчителів технік тайм-менеджменту та стратегічного планування для ефективного розподілу ресурсів під час впровадження новацій, використання цифрових інструментів для моніторингу та рефлексивного аналізу власної діяльності, застосування методики «Колесо педагогічних компетентностей» для

самооцінювання та проектування індивідуальної траєкторії розвитку); дисемінація досвіду та мережева взаємодія (створення «Інноваційних хабів» у межах закладу освіти для поширення успішних практик, організація взаємовідвідування занять у форматі «Peer-to-Peer» (рівний рівному) для обміну досвідом у режимі реального часу).

Важливим механізмом реалізації окреслених шляхів є модернізація системи підвищення кваліфікації освітян, яка в умовах інноватизації має трансформуватися у гнучкий, персоніфікований процес безперервного професійного розвитку. Спираючись на наукові погляди В. Одарченко [13] щодо модернізації професійного розвитку педагогів, стверджуємо, що в умовах інноватизації ЗЗСО форми підвищення кваліфікації повинні втратити ознаки статичності та академізму.

Сучасні виклики вимагають від закладів вищої освіти переходу до моделей, що забезпечують синергію між розвитком цифрової та інноваційної компетентностей учителя. У цьому контексті підвищення кваліфікації доцільно розглядати не лише як процес формального набуття знань, а як простір професійної взаємодії, практичного освоєння інноваційних технологій та формування готовності до їх творчого використання в освітньому процесі. Ключові акценти сучасної системи професійного розвитку педагогів мають бути зосереджені на формуванні цифрової компетентності, розвиток інноваційного мислення, забезпеченні гнучкості та практико-орієнтованості навчання. У цьому аспекті слушною є позиція вітчизняних дослідниць Н. Лазаренко та І. Візнюк, які у праці «Роль цифрових технологій у розвитку інноваційної компетентності майбутніх учителів початкових класів» (2025р.) зазначають, що «формування цифрової компетентності відбувається через набуття професійних компетенцій, що забезпечують ефективне виконання обов'язків. Окрім базових цифрових навичок, сучасний учитель має володіти інноваційними методами навчання, такими як дистанційне, змішане, адаптивне та мобільне навчання, перевернутий клас і гейміфікація» [9, с.55]. Підтримуючи зазначену думку, підкреслимо, що ефективна модель підвищення кваліфікації повинна базуватися на принципах андрагогіки, передбачати варіативність освітніх траєкторій, використання активних та інтерактивних форм навчання, розвиток мережевої взаємодії й підтримку індивідуальних професійних запитів педагога. Грамотно організована система підвищення кваліфікації, орієнтована на паралельний розвиток цифрової та інноваційної компетентностей, створює умови для формування суб'єктної позиції вчителя. Це дозволяє педагогу не лише оперативно реагувати на сучасні виклики, а й виступати активним суб'єктом інноватизації освітнього середовища, забезпечуючи проектування, упровадження та поширення освітніх практик у системі ЗЗСО.

Зазначимо, що формування суб'єктної позиції вчителя є фундаментом для досягнення найвищого ступеня його професійного становлення – професійної самореалізації. У контексті дослідження професійна самореалізація розглядається як цілісний процес розкриття інтелектуально-творчого потенціалу педагога, що виражається у досягненні високих результатів освітньої діяльності та отриманні суб'єктивного відчуття задоволеності власною працею.

В умовах інноватизації ЗЗСО професійна самореалізація вчителя тісно корелює з основними компонентами його готовності: у мотиваційному – виявляється через стійку інтенцію до професійного успіху та внутрішню потребу в самовдосконаленні професійного інструментарію; у змістовому – реалізується через здатність трансформувати набуті цифрову та інноваційну компетентності у власні авторські методики; у процесуальному – забезпечується через механізми професійного самоменеджменту, який дозволяє педагогу свідомо керувати ресурсами для досягнення цілей у межах індивідуальної освітньої траєкторії.

Таким чином, готовність до інноваційної діяльності виступає необхідною передумовою професійної самореалізації особистості вчителя, здатної не лише адаптуватися до змін, а й випереджати їх, формуючи нову якість освітнього простору.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що підготовка вчителя до інноваційної діяльності є одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної системи освіти, оскільки визначає ефективність упровадження освітніх змін та забезпечує професійну самореалізацію педагога в умовах інноватизації освітнього середовища. Доведено, що готовність учителя до інноваційної діяльності є інтегративним утворенням, яке охоплює мотиваційний, змістовий і процесуальний компоненти. Встановлено, що сформованість такої готовності сприяє здатності педагога не лише адаптуватися до сучасних викликів, а й виступати активним суб'єктом інноватизації освітнього середовища ЗЗСО.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в розробленні діагностичного інструментарію для оцінювання рівня готовності педагогів до інноваційної діяльності, дослідженні можливостей використання цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту в системі професійного розвитку вчителів.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.

Доступність даних. Це дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.
Використання засобів штучного інтелекту (ШІ). Використання інструментів ChatGPT в роботі було з метою поліпшення якості мови й перевірки граматики. Автори критично перевірили та відредагували отриманий контент і несуть повну відповідальність за його зміст.

Список використаних джерел

1. Бодом Г. Р. Інноватизація та технологізація процесу управління розвитком цифрової компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2021. № 1 (80). С.18–22. [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1\(80\)-18-22](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1(80)-18-22)
2. Гончарук О. Інноватизація системи професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації дозвілєвої діяльності учнів. *Науковий вісник. Серія: Педагогіка*. 2020. Т.1 №24(2020). С. 62–68. <https://doi.org/10.33842/2219-5203-2020-1-24-62-68>
3. Григораш, О., Попова, О. Дисемінація як умова підготовки вчителів ЗЗСО до інноваційної діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. №221. С.30-35. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-221-30-35>
4. Докучаєва В., Кричківська О. Інноватизація освітнього процесу у закладах дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 78, том 1. С.313–318. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/78-1-44>
5. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. С. 12-28. URL : <https://eprints.zu.edu.ua/13704/1/%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E.pdf>
6. Євтух М.Б., Яшник С.В. Інноваційна діяльність в освіті: становлення гуманістичної парадигми. *Науковий вісник НУБіП України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2017. С. 86–94. URL : https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714701/1/nvnau_ped_2017_259_14.pdf
7. Желанова В. Самовдосконалення вчителя ЗЗСО як детермінанта інноватизації сучасної середньої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2025. №1(56). С. 56–59. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.56-59>
8. Завалевський Ю. Сутність інноваційної педагогічної діяльності. *Педагогічний дискурс*. 2014. №17, С. 63-70. URL : <https://ojs.kgpa.org.ua/index.php/peddiscourse/article/view/316>
9. Лазаренко Н., Візнік І. Роль цифрових технологій у розвитку інноваційної компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. №220. С. 53–58. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-53-58>
10. Микитюк П. П., Сенів Б. Г. Інноваційна діяльність: навч. пос. для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 392 с. URL : <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/8efc2571-ec6a-4066-a662-33c5dc95adda/content>
11. Мільто Л.О. Підготовка майбутнього вчителя до інноваційної педагогічної діяльності: теоретичний аспект. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний вимір змін*. 2014. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. С. 236-240. URL : <https://surl.luh.gov.ua/tvknadm>
12. Натолочений М. В. Інноватизація освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти на уроках фізичної культури: організаційно-дидактичний аспект. *Професійно-прикладні дидактики*. 2026. №1. С. 109–113. <https://doi.org/10.37406/2521-6449/2026-1-16>
13. Одарченко В. І. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників в умовах воєнного стану. *Вісник науки та освіти. Серія: філологія, культура і мистецтво, педагогіка, історія та археологія, соціологія*. 2023. № 8(24). С. 714–723. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-714-723](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-714-723) (дата звернення: 05.05.2026).
14. Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти: *Наказ Міністерства освіти і науки від 12 травня 2023 року № 552*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23/en-uk/ed20230512#Text>
15. Про інноваційну діяльність : *Закон України від 04.07.2002р. № 40-IV*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

References

1. Bodom, H. R. (2021). Innovatyziatsiia ta tekhnolohizatsiia protsesu upravlinnia rozvytkom tsyfrovoi kompetentnosti kerivnykiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Innovatization and technologization of the management process of developing digital competence of heads of general secondary education institutions]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti*, 1(80), 18–22. [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1\(80\)-18-22](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-1(80)-18-22) (in Ukrainian).
2. Honcharuk, O. (2020). Innovatyziatsiia systemy profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly do orhanizatsii dozvillievoi diialnosti uchniv [Innovatization of the system of professional training of future primary school teachers for organizing students' leisure activities]. *Naukovyi visnyk. Serii: Pedagogika*, 1(24), 62–68. <https://doi.org/10.33842/2219-5203-2020-1-24-62-68> (in Ukrainian).
3. Hryhorash, O., & Popova, O. (2025). Dyseminatsiia yak umova pidhotovky vchyteliv ZZSO do innovatsiinoi diialnosti [Dissemination as a condition for preparing teachers of general secondary education institutions for innovative activity]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky*, 221, 30–35. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-221-30-35> (in Ukrainian).
4. Dokuchaieva, V., & Krychkiivska, O. (2024). Innovatyziatsiia osvitnoho protsesu u zakladakh doshkilnoi osvity [Innovatization of the educational process in preschool education institutions]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 78(1), 313–318. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/78-1-44> (in Ukrainian).
5. Dubaseniuk, O. A. (2014). Innovatsii v suchasni osviti [Innovations in modern education]. In *Innovatsii v osviti: intehratsiia nauky i praktyky* (pp. 12–28). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. Retrieved from;

- <https://eprints.zu.edu.ua/13704/1/%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E.pdf> (in Ukrainian).
6. Yevtukh, M. B., & Yashnyk, S. V. (2017). Innovatsiina diialnist v osviti: stanovlennia humanistychnoi paradyhmy [Innovative activity in education: formation of the humanistic paradigm]. *Naukovyi visnyk NUBiP Ukrainy. Serii: Pedahohika, psykholohiia, filozofia*, 86–94. Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714701/1/nvnau_ped_2017_259_14.pdf (in Ukrainian).
 7. Zhelanova, V. (2025). Samovdoskonalennia vchytelia ZZSO yak determinanta innovatyzatsii suchasnoi serednoi osvity [Self-improvement of a general secondary school teacher as a determinant of innovatization of modern secondary education]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota*, 1(56), 56–59. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.56-59> (in Ukrainian).
 8. Zavalevskiy, Yu. (2014). Sutnist innovatsiinoi pedahohichnoi diialnosti [The essence of innovative pedagogical activity]. *Pedahohichni dyskurs*, 17, 63–70. Retrieved from: <https://ojs.kgpa.org.ua/index.php/peddiscourse/article/view/316> (in Ukrainian).
 9. Lazarenko, N., & Vizniuk, I. (2025). Rol tsyfrovyykh tekhnolohii u rozvytku innovatsiinoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv [The role of digital technologies in the development of innovative competence of future primary school teachers]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky*, 220, 53–58. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-53-58> (in Ukrainian).
 10. Mykytiuk, P. P., & Seniv, B. H. (2009). *Innovatsiina diialnist* [Innovative activity]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury. Retrieved from: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/8efc2571-ec6a-4066-a662-33c5dc95adda/content> (in Ukrainian).
 11. Milto, L. O. (2014). Pidhotovka maibutnoho vchytelia do innovatsiinoi pedahohichnoi diialnosti: teoretychnyi aspekt [Preparation of future teachers for innovative pedagogical activity: theoretical aspect]. In *Innovatsiinyi rozvytok vyshchoi osvity: hlobalnyi ta natsionalnyi vymir zmin* (pp. 236–240). Sumy: Sumskiy derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni A. S. Makarenka. <https://surl.luh.gov.ua/tykndm> (in Ukrainian).
 12. Natolochenyi, M. V. (2026). Innovatyzatsiia osvitnoho seredovyscha v zakladakh zahalnoi serednoi osvity na urokakh fizychnoi kultury: orhanizatsiino-dydaktychnyi aspekt [Innovatization of the educational environment in general secondary education institutions in physical education lessons: organizational and didactic aspect]. *Profesiino-prykladni dydaktyky*, 1, 109–113. <https://doi.org/10.37406/2521-6449/2026-1-16> (in Ukrainian).
 13. Odarchenko, V. I. (2023). Profesiinyi rozvytok naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh voiennoho stanu [Professional development of academic and pedagogical staff under martial law]. *Visnyk nauky ta osvity*, 8(14), 714–723. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-714-723](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-714-723) (in Ukrainian).
 14. Ministry of Education and Science of Ukraine. «Polozhennia pro poriadok zdiisnennia innovatsiinoi diialnosti u sferi osvity» [Regulations on the procedure for implementing innovative activity in the field of education]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23/en-uk/ed20230512#Text> (in Ukrainian).
 15. Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy» № 40-IV vid 04.07.2002. [On innovative activity: Law of Ukraine №. 40-IV of July 4, 2002]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (in Ukrainian).

| Матеріал надійшов до редакції: 18.03.2026 р. | Прийнято до друку: 27.04.2026 р. | Опубліковано: 29.05.2026 р. |

